Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi / Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos Cilt: 6 Sayı:2
Journal of International Multidisciplinary Academic Researches / May-June-July-August Volume: 6 Issue: 2
2019
www.joimar.com

TÜRKİYE'DE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE SİGARA KULLANIM YAYGINLIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF SMOKING PREVALENCE OF HIGH SCHOOL'S STUDENT IN TURKEY

Berrin GÜNER[1]

***e-mail:** berringuner@gmail.com

[1]Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Aydın, Türkiye

ÖZET

Sigara kullanımı halk sağlığını tehdit eden bir unsur olmasına rağmen son yıllarda yapılan çalışmalarda sigaraya başlama yaşının ilkokul çağına kadar düştüğü görülmektedir. Sigara kullanımının yaygın olduğu gruplar arasında lise öğrencileri önemli bir orana sahiptir. Bu durum son yıllarda dünya çapında lise öğrencilerinde sigara kullanımını önlemeye yönelik politikaların artmasına zemin hazırlamıştır. Türkiye'de de bu alanda çalışmalar yapılsa da lise öğrencileri arasında sigara kullanım yaygınlığının giderek arttığı bilinmektedir. Lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının en aza indirilmesi için bu konuda farkındalık çalışmalarının yapılması oldukça önemlidir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada Türkiye'de lise öğrencileri arasında sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığı üzerine yapılan araştırma bulguları ele alınmış, çalışmanın sonunda Türkiye'de lise öğrencileri arasında sigara kullanım sıklığının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Anahtar kelimeler: Lise öğrencileri, bağımlılık, sigara kullanımı

ABSTRACT

Although smoking is a threat to public health, studies construed in recent years show that the age of starting smoking has fallen down to primary school age. Among the groups whose smoking prevalence is common, high school students have a substantial proportion. This situation has paved the way for increasing policies to prevent smoking among high school students worldwide in recent years. Even studies in this field ın Turkey, among high school students is known that increasing prevalence of smoking. To minimize the prevalence of smoking among high school students, it is very important to carry out awareness studies on this issue. Within the scope of study constructed aimed to investigate the prevalence of tobacco use among high schools. Research in the context of high school students discussed the research findings on the prevalence of smoking among high school students in Turkey, at the end of the study concluded that the prevalence of smoking is quite high.
Keywords: High school students, addiction, smoking

JEL CODE: I12

GİRİŞ

Lise öğrencileri gelişim dönemi olarak ergenlik döneminde bulunmakta olup, ergenlik dönemi 12-18 yaş aralığı olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2008). Bu yönüyle ergenlik dönemi çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasında köprü görevi gören bir dönem olarak değerlendirilmektedir (Çebi ve ark., 2016). Ergenlik dönemi fiziksel açıdan büyüme, psikososyal olgunlaşma ve cinsel gelişimin meydana geldiği, çocukluk döneminden yetişkin hayata geçiş süreci olarak karşımıza çıkmaktadır. Hızlı sosyal ve psikolojik değişimlerle karakterize edilen bu dönem bireyin gelişim evreleri içerisinde en önemli dönemlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Akcan-Parlaz ve ark., 2012). Ergenlik dönemi bireyin fiziksel gelişiminin yanında psikolojik yönden gelişiminin de hızlı olduğu bir dönem olduğu için bu dönemde psikolojik sorunlar sıklıkla karşılaşılan bir durumdur (Acar, 2017). Ergenlik

döneminde meydana gelen psikolojik değişimler bireyin kimlik ve kişilik yapısının yanında aile yaşamını da olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Çelik ve ark., 2008).

Tütün ürünlerinin kullanımı günümüzde ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir. Özellikle küçük yaşlarda sigara kullanımının yaygınlaşması kullanan bireyin sağlığı açısından ciddi sağlık risklerini de beraberinde getirmektedir (Keten ve ark., 2014: 115). Tütün ürünlerinin yaygın kullanım biçimi ise sigaradır (Kara ve ark., 2011). Lise çağında bulunan bireylerde de sigara kullanım yaygınlığı giderek artmakta olup, lise öğrencilerinin en az %10'unun düzenli olarak sigara kullandığı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte lise öğrencilerinin küçük yaşlarda sigara kullanmaya başladıkları belirtilmektedir (Emekdar ve ark., 2017: 58). Bu nedenle son yıllarda lise öğrencilerinde sigara kullanımı önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir (Akkuş ve ark., 2017).

Lise öğrencilerinde sigara kullanımını önlemeye yönelik çalışmalar yapılmakla beraber, literatürde mevcut sigara kullanan lise öğrencilerinde de sigarayı bıraktırma mücadelelerine yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir (Emekdar ve ark., 2017). Çünkü lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının en aza indirilmesi ilerleyen yıllarda halk sağlığının korunmasına yardımcı olacak bir adım olarak değerlendirilmektedir (Gökgöz ve Koçoğlu, 2009: 33). Bunun sağlanabilmesi için de öncelikli olarak lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının belirlenmesine, risk faktörlerinin ortaya çıkarılmasına ve lise öğrencilerinin sigaranın zararları konusunda bilinçlendirilmesine gereksinim duyulmaktadır (Nilden-Arslan ve ark., 2012: 80). Bu kapsamda yapılan bu çalışmada Türkiye'de lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmıştır.

Sigaranın Sağlığa Zararları

Bağımlılık yapıcı maddeler bireyin bedensel ve ruhsal yapısında sağlık sorunlarına neden olan unsurlar arasında yer almaktadır (Taylan & Genç, 2017: 180). Bağımlılık yapıcı maddeler arasında da en fazla kullanılan ürünlerin başında sigara gelmektedir (Erdamar & Kurupınar, 2014). Sigara kullanmayı deneyen her iki gençten birisi ilerleyen dönemlerde de sigara kullanmaya devam etmektedir. Gençlerde sigara kullanmaya başladıktan bir kaç gün ile bir kaç hafta içinde yoksunluk semptomları ortaya çıkabilmektedir. Yoksunluk semptomlarının arasında sinirlilik, baş ağrısı, huzursuzluk, yorgunluk, dikkat dağılması, aşırı istek ve sindirim sistemi yakınmaları gelmektedir (Özcebe, 2008). Sigaranın sağlık üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle dünyanın birçok ülkesinde sigara ile mücadele üzerine önlemler alınmaktadır (Bilir & Özcebe, 2014).

Sigara kullanımı psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olan klinik bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Sigara kullanımı ile ölüm oranı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu da bilinmektedir (Korkmaz ve Şimşek, 2017). Literatürde yer alan çalışmalarda sigaranın ortaya çıkardığı diğer sağlık sorunlarının başında kalp rahatsızlıkları, hamilelikte düşük riski, akciğer kanseri, ve kronik öksürük gibi sağlık sorunlarının geldiği belirtilmektedir (Keten ve ark., 2014).

Lise Öğrencilerinde Sigara Kullanımında Risk Faktörleri

Lise öğrencilerinin büyük bir bölümü yaşadığı sosyal çevrede sigara içen birey bulunduğu için sigara kullanımına yönelmektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda özellikle arkadaş çevresi ya da aile içerisinde sigara içen birey bulunan lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının yüksek olduğu belirtilmektedir (Güraksın ve ark., 1998; Berk ve ark., 2007; Erdamar & Kurupınar, 2014). Özellikle sosyo-ekonomik yapısı düşük ailelerde yetişen gençler aile normlarına ve değerlerine uymak için aile içerisinde sigara içen diğer bireyler gibi

sigara kullanmaya yönelmektedirler. Bunun yanında yapılan çalışmalarda en iyi arkadaşının sigara kullanması gencin sigaraya yönelme olasılığını 3-4 kat arttırmaktadır (Özcebe, 2008). Bunun yanında aile ve arkadaş çevresinde sigara kullanan birey bulunan lise öğrencileri özenti veya merak gibi nedenlerle de sigara kullanmaya başlamaktadır (İlter, 2018).

Lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının da sigara kullanım yaygınlığını arttırdığı bilinmektedir. Benzer şekilde kötü yaşam tarzına sahip olan lise öğrencilerinde de sigara kullanım yaygınlığının yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarda özellikle küçük yaşlarda anne veya babasını kaybeden ya da parçalanmış aile yapısına sahip olan lise öğrencilerinde anne ve babası yaşayan lise öğrencilerine kıyasla sigara kullanım yaygınlığının daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Emekdar ve ark., 2017; Taylan ve Genç, 2017). Düzce ilinde bulunan devlet liseleri ile özel liselerde öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının ele alındığı bir çalışmada derse devamsızlık yapan, daha önce polisle başı derde giren ya da akademik başarısı düşük düzeyde olan öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının yüksek olduğu rapor edilmiştir (Akkuş ve ark., 2017).

Ebeveynlerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları hakkındaki bilgi ve tutum düzeyleri ile eğitim seviyeleri de lise öğrencilerinde sigara kullanımını etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Literatürde bu konuda yapılan çalışmalarda ebeveynlerin eğitim düzeyleri düştükçe lise öğrencilerinin sigara kullanım sıklıklarının arttığı bulgularına ulaşılmıştır (Emekdar ve ark., 2017).

Lise öğrencilerinde sigara dışında bağımlılık yapıcı diğer maddelerin kullanımı da sigara kullanımı için ciddi bir risk faktörü oluşturmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarda uyuşturucu madde (Keten ve ark., 2014) ya da alkol kullanan lise öğrencilerinin sigara kullanım düzeylerinin söz konusu maddeleri kullanmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Akkuş ve ark., 2017).

Yaşanılan coğrafi konum da gençlerde sigara kullanımını etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda özellikle gecekondu bölgelerinde yaşayan gençlerin pasif içiciliğe saha fazla maruz kaldıkları, nünün yanında gecekondu bölgelerinde yaşayan gençlerin sigara kullanımı ve pasif içiciliğin zararları konusundaki bilgi düzeylerinin düşük olduğu rapor edilmiştir (Alçak ve ark., 2018).

Sigaranın içinde bulunan nikotin maddesi nedeniyle bağımlılık yapması ve diğer bağımlılık yapıcı maddeler ile kıyaslandığı zaman sigaraya ulaşımın daha kolay olması da lise öğrencilerinde sigara kullanımını arttırmaktadır. Bunun yanında içinde bulunduğu yaş dönemi itibariyle lise öğrencilerinin kendilerini yetişkin birey olduklarını ispatlamaya yönelmeleri de sigara kullanımını arttıran unsurlar arasında yer almaktadır. Bunun yanında yapılan çalışmalarda lise öğrencilerinin sorunlarını çözme aracı olarak sigarayı "yalancı kurtarıcı" olarak görmeleri de sigaraya yönelmede etkili faktörler arasında sayılmaktadır (Taylan ve Genç, 2017). Bu konuda yapılan araştırmalarda lise öğrencilerinin stresli veya sıkıntılı yaşam tarzından kurtulmak için sigaraya yöneldikleri belirtilmektedir (Özcebe, 2008).

Lise öğrencilerinde sigara kullanımına neden olan bazı psikolojik durumlar da söz konusudur. Gencin büyüdüğünü ispatlamak için sigaraya yönelmesi buna örnek gösterilebilir. Bunun yanında arkadaşları arasında kabul görmek ya da popüler olmak gibi amaçlarda sigaraya yönelmede önemli rol oynayan psikolojik unsurlar arasında yer almaktadır. Arkadaş baskısı ya da arkadaş grubu içinde kendine yer bulma isteği de lise öğrencilerini sigaraya yönelten psikolojik unsurlar arasında gösterilmektedir (Özcebe, 2008).

Lise Öğrencilerinde Sigara Kullanım Yaygınlığı

Türkiye'de lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının ele alındığı birçok çalışma bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalarda yapılan araştırma bulguları aşağıda özetlenmiştir.

İlter (2018) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinde sigara kullanım düzeyi ile sigara kullanımı ile ilişkili risk faktörlerinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 146 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin %28.1'inin düzenli olarak sigara kullandığı, %54.1'inin sigara kullanma alışkanlığı olmadığı, %11'inin ara sıra sigara kullandığı, %4.8'inin daha önce sigara kullanıp bıraktığı, %2.1'nin ise birkaç kez sigara içmeyi denedikleri tespit edilmiştir.

Emekdar ve arkadaşları (2017) tarafından lise öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada Tokat il merkezinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 512 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada cinsiyet ayrımı yapılmaksızın sigara kullanım yaygınlığının %18 olduğu, erkek lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının %%29.9 olduğu, kız öğrencilerde ise sigara kullanım yaygınlığının %7.1 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Akkuş ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada Düzce ilinde bulunan devlet liseleri ile özel liselerde öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 1997 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin %35'inin hayatında en az bir defa sigara kullandığı, öğrencilerin %20.1'inin ise her gün sigara kullandıkları tespit edilmiştir. Taylan ve Genç (2017: 180) tarafından Kocaeli ilinde bulunan liselere öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 1100 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda sigara kullanım oranının %28.2 olduğu tespit edilmiştir.

Keten ve arkadaşları (2014: 111) tarafından Kahramanmaraş ilinde yürütülen çalışmada öğrenci yurdunda kalan lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, çalışmaya 121 erkek lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin %36.4'ünün düzenli olarak sigara kullandığı, %6.6'sının daha önce sigara içip sigarayı bıraktığı, %57'sinin ise daha önce hiç sigara kullanmadıkları tespit edilmiştir. Erdamar ve Kurupınar (2014) tarafından yapılan çalışmada Bartın ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım durumunun incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 545 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin %10.8'inin en az bir defa sigara kullandığı, %27.4'ünün ise düzenli olarak sigara kullanma alışkanlığı olduğu belirlenmiştir.

Nilden-Arslan ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan çalışmada Samsun ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 951 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin %30.2'sinin hayatında en az bir defa sigara içtiği, %7'sinin her gün düzenli olarak sigara tükettiği, %72.2'sinin ise pasif içiciliğe maruz kaldıkları rapor edilmiştir.

Akter (2011) tarafından yapılan ve Adana ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen araştırmada lise öğrencilerinin %34.6'sının hayatında en az bir defa sigara kullandığı tespit edilmiştir. Çolak-Özdemir (2011: 6) tarafından yapılan araştırmada ise Zonguldak ilinde bulunan liselerde akran etkisi ile öğrencilerin sigara başlama durumlarının incelenmesi amaçlanmış, araştırmada akran etkisi ile sigaraya başlayan öğrencilerin %32.3'ünün düzenli olarak sigara kullandıkları belirlenmiştir.

Hartevioğlu (2009) tarafından yapılan çalışmada lise birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 225 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin %9.3'ünün düzenli olarak sigara kullandığı, %4.4'ünün daha önce kullanıp bıraktığı, %9.3'ünün ise hayatı boyunca birkaç kez sigara içtiği tespit edilmiştir.

Berk ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan çalışmada Ağrı ilinin Doğubeyazıt ilçesinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 340 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin %24.1'inin düzenli olarak sigara kullandığı, sigara kullanan öğrencilerin %86.6 gibi önemli bir bölümünün erkek öğrencilerden meydana geldiği tespit edilmiştir.

Kara ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan çalışmada Kocaeli ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerde sağlık açısından riskli davranışların görülme düzeyinin incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 206 erkek ve 185 kız olmak üzere toplam 391 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin %15.4'ünün düzenli olarak sigara kullandığı, sigara kullanan öğrencilerin %67.5'inin erkek, %32.5'inin ise kız öğrencilerden meydana geldiği tespit edilmiştir. Gülmez (2003) tarafından Ankara ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yürütülen diğer bir çalışmada öğrencilerin %48.4'ünün hayatı boyunca en az bir defa sigara kullandığı tespit edilmiştir.

Ögel ve arkadaşları (2001) tarafından yapılan araştırmada farklı coğrafi bölgelerde yaşayan lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya Adana, Ankara, Antalya, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Malatya, Muğla, Sivas, Trabzon ve Van illerinde bulunan liselerde öğrenim gören 18.599 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin %63.9'unun yaşamı boyunca en az bir defa sigara kullandığı, her gün düzenli olarak sigara içen öğrencilerin oranının ise %22 olduğu tespit edilmiştir.

Demirhan (1999) tarafından yapılan çalışmada Denizli ilinin Tavas ilçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin sigara kullanım sıklıklarının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya 686 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmada kız öğrencilerin %17.9'unun hayatı boyunca en az bir kez sigara kullandığı, erkeklerde hayatı boyunca en az bir defa sigara kullanan öğrenci oranının %47.3 olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada kız öğrencilerin %1.3'ünün, erkek öğrencilerin ise %8.3'ünün her gün düzenli olarak sigara kullandığı belirlenmiştir.

Güraksın ve arkadaşları (1998) tarafından yapılan çalışmada Erzurum ilinde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilerde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde sigara kullanan öğrencilerin 12-13 yaşlarında sigara kullanmaya başladıkları belirlenmiş, öğrencilerin %28.1'inin düzenli olarak sigara kullandıkları tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Genelde 18 yaş altı çocuklardan oluşan lise öğrencilerinde (gençlerinde) zararlı madde alışkanlıklarının yanı sıra sigaranın aşırı kullanımı, toplum ruh sağlığımız, gelecek nesillerimizin sağlığı ve çocuklarımızın iyilik halleri açısından üzerinde durulması, düşünülmesi ve incelenmesi gereken önemli bir sosyal sorun alanıdır (Taylan ve Genç, 2017). Bu kapsamda yapılan bu çalışmada Türkiye'de lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının incelenmesi amaçlanmış, çalışma kapsamında 1998 yılı ve sonrasında konu ile ilgili yapılan araştırma bulguları değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman Türkiye'de lise öğrencilerinde sigara kullanım sıklığının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan birçok çalışmada lise öğrencilerinin yaklaşık olarak 3/1'inin düzenli olarak sigara kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Sigara kullanımının sağlık üzerindeki zararları göz önünde bulundurulduğu zaman Türkiye'de lise öğrencilerinde sigara kullanımının oldukça yaygın olduğu, bu durumun da ilerleyen yıllarda halk sağlığını tehdit edecek bir sorun olduğu görülmektedir. Bu noktada lise öğrencilerinde sigara kullanım yaygınlığının azaltılmasına yönelik tedbirler alınması gerektiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

Acar, R. (2017). *Mardin il bölgesinde okullardaki sosyal etkinliklerin (tiyatro, müzik, spor, dans, şenlikler) lise dönemi ergen (14-18 yaş) kişiliğe etkileri.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akcan- Parlaz, E., Tekgül, N., Karademirci, E., & Öngel, K. (2012). Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *Turkish Family Physician*, 3(2), 10-16.

Akkuş, D., Karaca, A., Konuk Şener, D., & Ankaralı, A. (2017). Lise öğrencileri arasında sigara ve alkol kullanma sıklığı ve etkileyen faktörler. *Anadolu Kliniği,* 22(1), 36-45.

Akter, E. (2011). *Adana il merkezindeki lise öğrencilerinde tütün ve tütün mamullerinin kullanımı*. Aile Hekimliği Uzmanlık Tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana.

Alkaç Ç., Çelİk, P., Cengiz-Özyurt, B., Şakar-Coşkun, A., Özgen-Alpaydın, A., Göktalay, T.,Demet, M., & Yorgancıoğlu, A.A. (2018). Manisa ili ilköğretim öğrencilerinde sigara içme prevalansı. *Tuberk Toraks,* 66(3), 224-233.

Berk, S., Doğan, Ö. T., & Nur, N. (2007). Ağrı-Doğubayazıt'da lise öğrencilerinin sigara içme alışkanlıkları ve sigaraya karşı tutumları. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi,* 29(4), 149-155.

Bilir, N., & Özcebe, H. (2014). Tütün bağımlılığı ve kontrolü: bireysel, toplumsal ve sosyal pazarlama yaklaşımları. *Eurasian J Pulmonol,* 16, 63-68.

Çebi, M., Yamak, B., & Öztürk, M. (2016). 11-14 yaş çağındaki çocukların spor yapma alışkanlığının duygu kontrolü üzerine etkilerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 5(2), 468-482.

Çelik, G., Tahiroğlu, A., & Avcı, A. (2008). Ergenlik döneminde beynin yapısal ve nörokimyasal değişimi. *Klinik Psikiyatri Dergisi,* 11(1), 11, 42-47.

Çolak-Özdemir, S. (2011). *Zonguldak il merkezindeki liselerde sigara ile mücadelede akran eğitiminin etkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.

Demirhan, H. (1999). *Denizli ili, Tavas ilçe merkezinde yer alan ortaöğrenim öğrencilerinde sigara, alkol ve uçucu madde kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Emekdar, G., Çıtıl, R., Önder, Y., Bulut, Y. E., Yaşayancan, Ö., Kazancı, N. Ö., & Eğri, M. (2017). Tokat İli ortaokul ve lise öğrencilerinde sigara içme prevalansı ve etkileyen faktörler. *Çağdaş Tıp Dergisi,* 7(1), 58-66.

Erdamar, G., & Kurupınar, A. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinde görülen madde bağımlılığı alışkanlığı ve yaygınlığı: Bartın ili örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi,* 16(1), 65-84.

Gökgöz, Ş., & Koçoğlu, G. (2009). Adolesan çağda sigarayla ilgili verilen eğitimin etkileri. *Fırat Tıp Dergisi,* 14(1), 33-41.

Gülmez, G. (2003). *Sosyo-ekonomik durumu farklı iki lisede madde kullanma durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Bilim Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Güraksın, A., Ezmeci, T., İnandı, T., Vançelik, S., & Tufan, Y. (1998). Erzurum il merkezinde ortaokul ve lise öğrencilerinde sigara içme sıklığı. *Atatürk Üniversitesi Tıp Dergisi,* 30(3), 89-93.

Hartevioğlu, A. (2009). *Ortaöğretim 9. ve 10. sınıfa devam eden ergenlerin madde kullanıma ilişkin bilgi tutum ve davranışları: bir özel okul örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

İlter, B. (2018). *Sigara ve alkol kullanan lise öğrencilerinin sosyal destek algısı: gerede örneği.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Kara, B., Hatun, Ş., Aydoğan, M., Babaoğlu, K., & Gökalp, A. S. (2003). Kocaeli ilindeki lise öğrencilerinde sağlık açısından riskli davranışların değerlendirilmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi,* 46(1), 30-7.

Kara, S., Baş, F. Y., & Açıkalın, C. (2011). Sigara içme davranışları ve etkili faktörler: Tıp ve Diş Hekimliği Fakültelerinin ilk ve son sınıf öğrencileri üzerinde çalışma. *Smyrna Tıp Dergisi,* 1(1), 16-21.

Keten, H. S., Sucaklı, M. H., Ersoy, Ö., Üçer, H., Sarı, N., & Çelik, M. (2014). Sigara ve zararlarına yönelik eğitimin etkinliği: Bir konferans değerlendirmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi,* (1), 14-18.

Keten, H. S., Sucaklı, M. H., Ersoy, Ö., Üçer, H., Sarı, N., & Çelik, M. (2014). Sigara ve zararlarına yönelik eğitimin etkinliği: Bir konferans değerlendirmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi,* (1), 14-18.

Korkmaz, G., & Şimşek, Ç. (2017). Sigara Bağımlılığına Yönelik Müdahaleler. *JAREN*, 3(Ek sayı), 14-23.

Nilden- Arslan, H., Terzi, Ö., Dabak, Ş., & Pekşen, Y. (2012). Substance, cigarette and alcohol use among high school students in the provincial center of samsun. *Erciyes Tip Dergisi,* 34(2), 79-84.

Ögel, K., Tamar, D., Evren, C., & Çakmak, D. (2001). Lise gençleri arasında sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı. *Türk Psikiyatri Dergisi,* 12(1), 47-52.

Özcebe, H. (2008). *Gençler ve sigara.* Ankara: Klasmat Matbaacılık.

Öztürk, M. (2008). *Ergen psikolojisi.* Sosyal Bilimler Konferansları, İstanbul.

Taylan, H.H., & Genç, Y. (2017). Liselerde sigara, alkol ve uyuşturucu/uçucu/uyarıcı madde kullanım eğilimleri: Kocaeli örneği. *Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 47, 180-199.

EXTENDED ABSTRACT

Puberty; physical growth, psychosocial maturation and sexual development, is the process of transition from childhood to adult life. This period, which is characterized by rapid psychological and social changes, is shown as one of the most important periods in the developmental stages of the individual (Akcan-Parlaz et al., 2012: 10). In climates where in Turkey the process of puberty covers 10-years that is between 11 and 20 years. When children come to puberty, their attitudes and behaviors change critically. These changes adversely affect not only the growth but also the acquisitions in all development areas and cause more adaptation problems compared to the other stages. Adolescence is the part of an individual's life between childhood and adulthood (Çebi et al., 2016: 470). Adolescence is a difficult process in a person's life. The main reason why this process is difficult is that many changes in one's life are experienced in this process. In this process, the transition to adulthood takes place and a person is fighting for independence, which is important and difficult for him. Rapid changes in the physical aspect of the individual cause psychological fluctuations (Acar, 2017: 3). The problems in high school students in adolescence also lead to some harmful habits.

Although studies have been carried out to prevent smoking among high school students, it is stated in the literature that high-school students who smoke should also be involved in the struggle to quit smoking (Emekdar et al., 2017: 65). Because minimizing the prevalence of smoking among high school students is considered to be a step that will help protect public health in the following years (Gökgöz and Koçoğlu, 2009: 33). In order to achieve this, it is necessary to determine the prevalence of smoking among high school students, to reveal the risk factors and to raise the awareness of high school students about the harms of smoking (Nilden-Arslan et al., 2012: 80). Within the scope of study constructed aimed to investigate the prevalence of tobacco use among high schools. In this research, documentary resource collection model, which is frequently used in literature, is utilized. In this context, the studies carried out on the subject were collected primarily. In the next stage, the findings of the studies which is related to issue are summarized. Some of the findings of the study after literature review are explained below.

In the research conducted by İlter (2018: 95), it was aimed to investigate smoking level and risk factors related to smoking among high school students and 146 high school students participated in the study. At the end of the research, it was determined that percent 28.1 of the students smoked regularly, percent 54.1 had no habit of smoking, percent 11 had occasionally smoked, percent 4.8 had previously smoked and percent 2.1 tried to smoke several times.

In the study conducted by Emekdar et al. (2017: 589), it was aimed to investigate the prevalence of smoking among high school students in high schools in the city of Tokat and 512 high school students participated in the study. The prevalence of smoking was percent 18 regardless of gender, prevalence of smoking was percent 29.9 among male high school students and percent 7.1 among female students.

In the study conducted by Akkuş et al. (2017: 36), it was aimed to investigate the prevalence of smoking among students attending state high schools and private high schools in Düzce province and 1997 students participated in the study. At the end of the research, it was determined that percent 35 of the students smoked at least once in their lives and percent 20.1 of the students smoked every day. Taylan and Genç (2017: 180) aimed to investigate the prevalence of cigarette smoking among high school students in Kocaeli and 1100 students participated in the study. At the end of the research, it was determined that the smoking rate was percent 28.2.

In the study conducted by Keten et al. (2014: 111) in Kahramanmaraş province, ıt was to investigate the prevalence of smoking among high school students who stay in dormitories, and 121 male high school students participated in the study. In the research, it was determined that percent 36.4 of the students smoked regularly, percent 6.6 of them had smoked before and quit smoking, and percent 57 of them had never smoked before. In the study conducted by Erdamar and Kurupınar (2014: 65), it was aimed to investigate the smoking situation among high school students in Bartın province and 545 high school students participated in the study. In the research, it was specified that percent 10.8 of the students smoked at least once and percent 27.4 of them had habit of smoking regularly.

In the study conducted by Nilden-Arslan et al. (2012: 79), it was aimed to investigate the prevalence of cigarette smoking among high school students in Samsun and 951 high school students participated in the study. At the end of the research, it was reported that percent 30.2 of the students smoked at least once in their lives, percent 7 smoked regularly every day and percent 72.2 were exposed to passive smoking.

In a study conducted by Akter (2011: 40) and carried out on high school students in Adana, it was determined that percent 34.6 of high school students smoked at least once in their lives. In the research conducted by Çolak-Özdemir (2011: 6), it was aimed to examine the smoking onset status of students with peer effect in high schools in Zonguldak province, ın the research, it was determined that percent 32.3 of the students who started smoking with peer effect regularly smoke.

When research findings construed evaluate in high school students in Turkey were determined to be quite high smoking prevalence. In many studies, it was concluded that approximately 1/3 of high school students smoked regularly. When harms of smoking on health is considered in high school students in Turkey is quite common use of tobacco, this situation seems to be a problem that threatens public health in the following years. At this point, it can be said that measures should be taken to reduce the prevalence of smoking among high school students.